

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

UPOZARJAMO ČITATELJE NA DA-
NAŠNJI UVODNIK O NAŠEM TISKU

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

NAŠ TISK

Poziv našega lista, da naj sodelujejo vsi emigrantje v doseg naše vroče želje in nujne potrebe, izdajati naše glasilo »Istra« redno na najmanj šestih straneh, je našel razumevanje in primeren odziv pri čitateljih, in sicer v večji meri pri preprostih delavskih slojih kakor pri naši inteligenci. Zavzeli so se z verno za naš list ob času, ko list po svoji okrnjeni obliki in okrnjeni vsebini najmanj samega sebe lahko pripo-roča. Instinktivno so slutili težkoče, s katerimi se mora boriti in so ga zato tem-bolj vzljubili.

Seveda ni z vprašanjem »Istre« tudi že rešeno vprašanje našega tiska sploh, in si-ker toliko periodnega kolikor neperiodnega. »Istra« ima svojo specifično nalogo, biti namreč glasilo naše emigracije. Poleg te svoje prvenstvene naloge pa mora opravljati še vse druge, kajti to je edina periodna publikacija, ki jo izdaja naša emigracija, in tudi edina publikacija, ki se sistematično bavi s problemom naše manjšine pod Italijo. Zato človeka naravnost boli, ko sliši tudi iz tujih ust, kako skromen je naš emigrantski tisk. Tako je zadnja številka našemu narodu skrajno sovražnega celovškega mesečnika »Der Heimatkreis«, ki si je stavil nalogo na vse mogoče načine zavirati kulturno, gospodarsko in narodno udeleževanje našega naroda na Koroškem, objavila poročilo o razstavi slovenskega novinarstva in v njem omenila tudi naš emigrantski tisk. Sodba ni baš laskava. — Glasi se tako-le: »Poseben oddelek je imel tudi emigrantski tisk na razpolago. Toda ta ni posebno bogat, zato je prazen prostor izpolnjeval bogatejši hrvaški emigrantski tisk. »Poročevalec očitno ne pozna posebno dobro naših prilik, kajti sicer bi vedel, da je »Istra« glasilo vse emigracije, slovenske in hrvaške. Toda to končno ni tako važno. Važnejše je, da bi bila njegova sodba o našem emigrantskem tisku naravnost porazna, ako bi vedel, da so bili vsi razstavljeni listi samo še zgodovinski spomini. Kajti razstavljeni »Primorski glas«, »Manjinski presbire« in »Agis« so bili nekdanji in jih danes ni več. In vendar bi bili danes morda še bolj potrebni kakor kadarkoli prej. Vprašanje primerne informativnega lista ali biltena za tukajšnje domače prebivalstvo in podoben organ za informacijo zunanjega sveta docela pogrešamo. Tu ho treba zopet začeti z delom z nova. Želeti bi le bilo, da bi se čimprej zasadila lopata za uspešno delo v tem pogledu.

Toda tudi naš neperiodni tisk je še silno pomanjkljiv. V tem pogledu so nam Južni Tirolci lahko za vzgled. Pravkar je izdala nam in z druge strani predobro znana nemška družba »Südmark« na Dunaju knjižico »Nemštvo v jugovzhodni Evropi leta 1936«, v kateri je častno mesto in največ strani posvečenih Južnemu Tirolu. O članku samem bomo v našem listu še poročali. Za naša izvajanja se hočemo omejiti samo na literaturo o Južnem Tirolu, ki jo navaja knjižica na koncu članka. Nič manj kakor 18 knjig znanstvene, beletristične ali propagandne vsebine, ki se bavijo s problemom Južnih Tirolcev, so izdala razna nemška založništva samo leta 1936. Publikacije v drugih jezikih niso navedene. Kaj pa lahko mi vzporejamo s to bogato literaturo? Nas je v Julijski Krajini najmanj še polovicokrat več kakor Nemcev v Južnem Tirolu. Vso našo knjižno produkcijo leta 1936 pa tvorijo, reci in piši štiri knjige: Žiceva »Istra« I in II del, Božičev Idrijski kot, Radetičeva drama »Za goli život« in »Jadranski kole-dar 1937«. Ako upoštevamo še drugoležične publikacije, bi dodali še Čermeljev »Life and death struggle«. Za leto 1937 bo žetev še revnejšega, saj si ne upamo niti več izdati »Jadranskega kole-darja«. V pogledu knjižnih publikacij je

KRIJUMČARI PRED RIJEČKIM POROTNIM SUDOM VICENC BARAGA OSUDEN NA SMRT

Rijeka, 14 oktobra 1937. (Sag). Danas su pred porotnim sudom odgovarali radi ubistva finansijskog organa prigodom krijumčarenja Vincenc Baraga, Franjo Kruh, Ivan Baša, Andrija i Anton Štemberger. Na samoj granici kod prelaza došlo je do oružanog obračunavanja između krijumčara i organa granične finansijske straže u kojem je stradao životom financ Giuseppe Manca.

SAMOSTANSKO POSLOPJE V TRNOVEM BODO RESTAVRIRALI

Reka, oktobra 1937. — (Agis) — Notr-damski samostan v Trnovem bodo spomladi popravljali. Vse šolsko poslopje, ki je nižje od ostalega, bodo dvignili za eno nadstropje in temeljito popravili doseданje prostore. Kot napovedujejo bodo delom pričeli spomladi. Šola trnovskega samostana je daleč naokrog znana kot dobra. Že od nekdaj je bila dobro obiskovana, ne samo od domačih in okoliških deklet, ampak so starši sém kaj pošiljali svoje hčere iz vseh delov Julijske Krajine, posebno pa še iz Trsta. Med gojenkami trnovskega samostana je vsako leto tudi lepo število Hrvatice iz Opatije in Voloske. Zadnja leta pa je opaziti tudi večje število Italjank.

VESELA ZGODA U RIJEČKOM »DOPOLAVORU«

Rijeka, oktobra 1937. 8 o. mj. došao je u prostorije mjesnog »dopolavora« mladi fašista Viezzolli, mehaničar u tvornici torpeda. Bio je veseo i dobro raspoložen, te je pjevao neku pjesmu. U sobi nalazilo se je više njegovih drugova fašista, koji su isto tako članovi dopolavora. Na do sada neobijašen način našla se je na podu Mussolinijeva slika, koju je mladi fašista Viezzolli stao gaziti. Prisutni njegovi drugovi fašisti upozorili su ga na to riječima »Non ti la conosco«, a on im odgovori »E chi lo conosce, nom lo go mai visto!« Jedan od prisutnih ga upozoravajućim glasom opomene »é comme questo? tutto il mondo lo conosce«.

Radi toga bio je od svojih drugova iz bojazni prijavljen policijskim vlastima. Drugi dan došli su po njega četiri politička agenta riječke kvesture i odveli ga u zatvor, gdje se i danas nalazi. Na lice mjesta u prostorije »dopolavora« je odmah drugi dan došla i policijska komisija, koja je obavila rekonstrukciju događaja i preslušala sve svjedoke, a naročito je imala da utvrdi namjeru počinioca djela. Prijavljeni Viezzolli se brani da je bio u pripitom stanju. Otac uhapšenoga također je mehaničar u tvornici torpeda. (Sag)

NAŠI ROJAKI V ARGENTINI.

Ljubljana, oktobra 1937. — (Agis) Zadnja številka argentinskega tednika »Slovenskega lista« prinaša odgovor nekemu naročniku, ki se pritožuje, da ta tednik preveč zasleduje interese Primorcev, premalo pa ostalih slovenskih izseljencev. Odgovor med drugim navaja tudi, da ima »Slovenski list« med primorskimi izseljenci največ naročnikov. Dalje pravi, da se v slovenskih društvih v Argentini največ udeležujejo Primorci. Za kraljev rojstni dan so v zboru nastopili sami Primorci in tudi drugod, ko se gre za skupne koristi jugoslovanskega naroda so Primorci v prvih vrstah. Dalje pravi list: »...Slovenci smo vsi eno in zato ne bomo in ne moremo upoštevati meje, ki so jo proti naši volji vzpostavili ter tako presekali naše slovensko narodno telo na dvoje...«

POMILOSTITEV NEMCEV Z JUŽNEGA TIROLSKEGA

Trst, oktobra. — Italijanska vlada je te dni pomilostila šest južnotirolskih Nemcev, ki so bili konfinirani na otoku Ponzj. Konfiniranci so bili v februarju obsojeni na konfinacijo zaradi obdolžitve protifašističnega delovanja.

tedaj problem še bolj pereč. Tu ne čaka naloga samo nas emigrante, temveč vse naše kulturne delavce in pisatelje ter vsa naša založništva. Zgornji zgled naj bo nam vsem v bodrilni memento in v poziv k sistematičnemu in složnemu delu! P. P.

Izrečena je presuda kojom se Vincenc Baraga osudjuje na smrt, Franjo Kruh na doživotnu robiju, obojica na plačanje sudbenih troškova od lira 1.040, i na naknadu štete oštećenog stranci od 10.000 lira. Rijeseni su zbog djela ubistva Ivan Baša, Andrija i Ivan Štemberger, jer istog nisu počinili a niti bili saučesnici.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Gorica — Pretekli teden so pod posebno komisijo poskusili peči kruh mešan iz raznih mok, iz črne, koruzne itd. Uspeh je baje zadovoljiv in ugotavljajo, da je kruh ne le okusen, ampak tudi redilen. To so ugotovili gospodje, ki so bili v komisiji in ki le redko jedo črn kruh. Mislimo, da kmetom ne bi bilo treba pripovedovati teh odkritij, ki so za njih nekaj vsakdanjega. Seveda moramo staviti pri tem vprašanje in omejiti na one, ki si še kruh sploh lahko privoščijo.

— Zagorje. — Pod drevesom so našli mrtvega 27 letnega Josipa Milavca. Pri preiskavi so ugotovili, da ga je po nesrečnem slučaju usmrtila gránata, ki jo je našel. Imenovani je namreč spadal med one nesrečneže, ki si skušajo z iskanjem in prodajanjem starih kraljskih ostankov, olajšati življenje.

— Škocijan pri Divači. — V letošnjem letu je bila Škocijanska jama 6 krat popolnoma in svečano razsvetljena. Ob takih prilikah so se navadno vršile tudi domače ljudske veselice, ki jih je vodil dopolavoro. Namen teh svečanosti je bil, da bi zopet pritegnili nekdanje številne in hvaležne obiskovalce te svetovno znane jame.

— Trenta. — V Trenti so zgradili nov planinski dom, ki nosi ime »Efreim Desimon«. Doznavamo tudi, da je v letošnjem letu obiskalo planinske kočje, ki jih oskrbuje planinsko društvo s centralo v Trstu, 1.550 Italijanov in 438 tujcev, to je približno polovico tega kar ima n. pr. ena naša kočja (na Kredarici pod Triglavom) obiskovalcev v istem času.

— Gorica. — V ulici, ki nosi sedaj ime Via Balilla. je nastal v poslopju Franca Turela ogromen požar, ki je grozil, da se bo razširil na vsa sosednja poslopja. Zahvaljujoč se hitri in uspešni akciji gasilcev, se je posrečilo požar omejiti, ne pa pogasiti. Pri tem je kmalu zgubil življenje enoletni Silvij Kamenšček, ki je spal mirno v matini sobici v najvišjem nadstropju hiše. Posrečilo se je rešiti ga, ko je otrok že kazal znake zastrupljenja. Požar je nastal najbrže v stanovanju neke ženske, ki je zbirala stare cunje in papir, kar se je najbrže vnelo vsled nesrečnega slučaja.

— Trst. — Ker je potekla podedatna mesta Trsta funkcijska doba, so pričakovali, da bo imenovan v mestu nov podedata. Toda s posebnim dekretom je bila podaljšana funkcijska doba do 22 oktobra 1941, doseďanjemu podedatu Enricu Paulu Salemu. Ob tej priliki mu posveča časopisje dolge kolone, v katerih zlasti poudarja njegove zasluge za povzdigo mesta, ki da je v zadnjih štirih letih skoro spremenilo svojo zunanost.

— Trst. V soboto je bil pričetek pouka na ljudskih šolah. Vsi otroci so morali v šolo v spremstvu staršev in v uniformah. Pred pričetkom svečanosti se je vršila posvoda maša.

— Dutovlje. — Tik hiše Josipa Goimiželija se je nenadoma vnel senik, v katerem je bilo okrog 120 kv sena. Senik z vsem senom je zgorel in lastnik trpi preko 15.000 lir škode.

— Idrija. Ljudski šoli v Idriji je darovalo znano društvo »Dante Alighieri« nov radio aparat. Tajnik se je za to zahvalil in odredil, da se bo na aparatu naktnil napis imenovanega društva.

— Sv. Gora. — Nekaj otrok se je igralo v bližini nove velike zgradbe spomenika v vojni padim. Toda pri tem se je nevarno ponesrečil 14 letni Josip Širok iz Grgarja. Otroci so se namreč igrali z majhnim železnim vozičkom za prevažanje materijala.

— Čepovan. — Henrik Brevec, star 28 let se je na žagi v Doljni Tribuši ponesrečil. Pri žaganju je namreč dobil nevarno rano na desni roki.

— Plave. — Karabinerji so naznanili sodnim oblastem Antona Flego, starega 36 let in Rudolfa Kodeljo iz Kanala, starega 50 let. Oba sta zakrivila manjše prestopke.

Rino Alessi piše

Ljubljana, 18. oktobra 1937. (Agis) Ko Rino Alessi piše, mu mora postajati zelo vroče. Drugače si ne moremo misliti, da bi človek mogel tako stopnjevati v navdušenju besed in čustev pri pisanju. Njegove misli lete in lete nekeje nad glavami navdušenih zemljanov in brne kakor trimotorniki. Rino Alessija že poznamo. Pred časom nas je obiskal in si ogledal Jugoslavijo, o kateri ve danes povedati marsikaj prelepega, česar vasih ni vedel. Toda kaj se hoče! Danes je postal in je že nekaj časa bil direktor in morda glavni direktor velikega lista v Italiji, a poleg tega je postal nekak tolmač vseh političnih in nepolitičnih dogodkov znotraj ali zunaj. Njegove izjave so malo manj kot uradne in v dolgih kolonah se tiskajo in pretiskujejo na prvih mestih v fašističnih časopisih. Kar on danes reče in napiše, to drži. Da pa mu je Bog dal zmožnosti, da lahko to napiše v visokem, plamenečem tonu, temu ne moremo zameriti.

Ko je šel Mussolini v Berlin in potoval po Nemčiji, je moral seveda Rino Alessi o tem pisati. On je tudi pisal skoro vsak dan in vsa Italija je njegove članke prepisovala. Zakaj ne bi nekaj tega prepisali še mi, ker gotovo nam ne bo škodilo in morda tudi ne preveč koristilo. Samo da nekaj pišemo, če drugega namena nimamo pri tem in če se bo morda komu zdelo, da je to, rekli bi prepisavanje v prevodu, brez pomena. Nekatere bo pa gotovo tudi zanimalo, saj je njegovo pisanje večkrat zelo zanimivo.

Začnimo: — Bodočnost sveta je v rokah dveh mož: Mussolinija in Hitlerja. Os Rim — Berlin je nekaj več kakor plastična slika, porojena vsled srečne retorične inspiracije. Če je politika tudi znanost, se mora os Rim — Berlin smatrati kot eden tistih svetlečih se izumov, ki imajo moč spremeniti smer zgodovine, ne le enega kontinenta, ampak vsega človeštva.

— Ko se reče os Rim — Berlin, moramo pod tem razumeti dve imeni: Mussolini — Hitler. Mogoče se ni nikoli srečal v teku stoletij istočasni obstoj dveh enakih si duhov, v neenakih časih...

— Mussolini je Roman; njegova misel in duh sta univerzalna, kakor Rim cesarjev in papežev. On je vođa v antičnem in dokončnem smislu italijanske zgodovine; torej za neki ideal, ki izhaja iz Rima in gleda v svet. Mislimo si Mussolinija v družbi Scipiona, Cezarja, Avgusta, Leona Velikega, Hildebranda, Dantega, Macchiavellija in Napoleona.

— Kateri je največji ponos Mussolinijeve Italijanov? Da je ustvaril iz lastne dežele prvo na svetu, lastno raso najbolj upoštevano vsled svojih fizičnih in narodnih čednosti. To je bila tudi v ostalem tendena, politična in moralna, najprej Imperija, potem tudi Cerkev, dveh civilizacij, najbolj tipičnih romanskih in italijanskih, ki žive, tudi kadar izgledajo mrtve, delujejo, kadar se smatrajo potlačene; dveh civilizacij, ki jih je Mussolini zedinil in harmoniziral v svojih jakih možganih. — S tega stališča se nam on kaže kot človeška rešitev izbrana od usode, v pomiritev največjega konflikta naše zgodovine: boja med papeštvom in imperijem. Mussolini jih je dokončno spravil. In nikoli se ne kaže bolj jasno kot v tem trenutku, da gre za dve večni duhovni sili, sposobni preje spremeniti se in preoblikovati, nikoli pa ne ugasniti in izginiti.

— V Adolfu Hitlerju so značilnosti nemškega polboga jasne. Od dne ko je Hitler prevzel mesto polboga Hindenburga, ki je šel v večne višave Walhale, je on ostal kot Wotan na zemlji, viden in bojeviti. Ljudsko fantazija ga povzdiguje v neprostovoljnem procesu do samobožanstva. Hitler je sanjač. Delo Hitlerja je akcija, ki se vrši s simboli. Njegova dela niso še nekaj časa sem značaja človeške politike, ampak politike, ki je že postala religija. Iz tega gledišča Hitler lahko nadomestuje že v življenju vse bogove tevtanskega Olimpa...

— Mussolini je dejal: »Svet bo postal fašističen.« Trditve vsebuje univerzalen princip, ki bo kot ekspanzivna moč romanstva, najprej s Imperijem, potem pa s Cerkvijo, razdejal teritorialne meje držav in etnične meje narodov. Italijani so ponosni, da lahko služijo stvarnosti, ki je vsebina dveh tisočletij zgodovine. Od Baltika do Rdečega morja gre nov meridijan Evrope. Nova Evropa se vlada na osi Rim — Berlin, kjer se srečujeta dve zmagoviti civilizaciji — med neko Francijo in Anglijo, ki sta zgubili vsako silo do obstoja.

Morda ste prečitali, to kar je napisal enkrat pretekli mesec zgoraj omenjeni pisatelj »rimske univerzalnosti«. Gotovo ste si tudi pri posameznih ugotovitvah in mislih, pa najsi so po vašem pametne ali neumne, misli so vendarle, ustvarili svoje mnenje. Tudi mi smo si ga ustvarili. Bolje pa je, da si ga ohranimo vsak zase, da se ne bi proti komu pregrešili!

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

17 DRUŠTVA IISTRA U ZAGREBU ZERJAVICEVA ULICA BROJ 2.

ČLANSKI SASTANAK

društva Istra u Zagrebu održat će se u nedjelju 24. o. m. u 9 sati prije podne u društvenom prostoru...

Dnevni red: Diskusija o prijedlozima za kongres i eventualije. DEVETE USMENE NOVINE U OMLADINSKOJ SEKCIJI...

IDEJNI TEČAJ V CELJU

Celje, oktobra 1937. — V nedjelju, dne 24. t. m. se bo vršilo ob 10 uri dopoldne u Mali dvorani Narodna doma.

na katerem bosta predavala rojaka Pahor Drago iz Trbovelj in dr. Dekleva Josip iz Ljubljane. Teme sta: Razmerje emigrantrav in emigrantrskih organizacij...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

Poslije pozdrava, predsjednik g. Valerije Bronzin održao je vrlo ljepi komemorativni govor povodom godišnjice tragične smrti Vladimira Gortana.

Iza komemoracije, održana je sjednica uprave, na kojoj je predsjednik svima sakupljenima saopćio radosnu i dugo očekivanu vijest, da su Pravila naše mlade organizacije...

Dnevni red bio je vrlo iscrpan, a diskusija, u kojoj su učestvovali živo brojni prisutni članovi, bila je dostojna i na visini. Zapažena je velika privrženost Organizaciji i vodstvu iste, kao i volja za radom...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

GODIŠNJA SKUPŠTINA DRUŠTVA IISTRA U SPLITU.

Split, 18. oktobra 1937. U nedjelju 17. o. m. održana je treća redovna godišnja skupština društva Istra u Splitu. Skupštinu je otvorio u 9 sati prije podne društveni predsjednik g. R. Katalinić-Jeretov.

Tajnički izvještaj pročitao je član uprave g. Jekić. Iz istoga proističe, da je društvo imalo poteškoća radi pomanjkanja stalnog tajnika. U toku godine trojica članova su preuzimala, a zatim radi odlaska iz Spita...

Zatim je g. Znidaršić dao blagajnički izvještaj, iz kojega proizlazi, da su potpore siromašnim emigrantima davane pretežno u naravi, u bonovima za hranu u Pučkoj kuhinji i nocenja u obdaništu Berze rada.

Na predlog g. Trepova skupština je zaključila, da se zapisnički izrazi puno priznanje i zahvalnost društvenom blagajniku g. Znidaršiću za njegov požrtvovan rad.

Na koncu se prešlo na biranje nove uprave, te su izabrana sljedeća lica: predsjednik R. Katalinić-Jeretov, potpredsjednik Dr. Stojan Brajša, tajnik Marija Šimurina, blagajnik Vjekoslav Znidaršić, odbornici: Pero Trepov, Jakov Rakić, Petar Zubin, Franc Ančič, Edo Kocjančić.

IZ LJUBLJANSKEGA »TABORA« SVEČANA OTVORITEV PRENOVLJENEGA ZAVETISKA. U nedjelju 24. t. m. bo društvo »Tabor« svečano proslavilo otvorište prenovljenega i izpopolnjenega emigrantrskoga doma-zavetiska na Vtici.

KOROŠKI VEČER IN ZBOROVANJE V CELJU. V soboto zvečer se je vršil družabni večer kluba Koroških Slovencev, ki je potekel v veseljem razpoloženju ob igranju orvorstne godbe.

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

NAŠA KULTURNA KRONIKA

IZAŠAO JE II DIO KNJIGE »ISTRA« PROF. ŽICA

Upravo je izašla iz štampe obimna geografska (168 str.) studija poznatog stručnjaka g. Nikole Žica »Istra« (dio II Čovjek, Antropogeografsko stanje potkraj svjetskoga rata).

Djelo je napisano strogo naučno, ali način prikazivanja je popularan, pa će knjiga biti pristupačna ne samo stručnjacima, nego svima, koji se interesuju za naš živalj u Istri. Djelo je štampano na boljem papiru, a ima mnogo dobrih slika.

BEVK FRANCE: ČLOVEK PROTI ČLOVEKU. Jugoslavenska knjigarna u Ljubljani je ravnokar izdala treći zvezek Bevkovih izbranih spisov...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

ru, a ima mnogo dobrih slika, a priložena je također posebna entografska karta, koja prikazuje demografske prilike u Istri.

Knjiga je izdala Biblioteka Hrvati izvan domovine (Hrid) koja je pokrenuta koncem prošle godine, a svrha joj je da objavljuje djela o svim hrvatskim manjinama i hrvatskim iseljenicima.

IZŠLA JE PRVA LETOŠNJA ŠTEVILKA »NAŠEGA RODA«. Izšla je 1. številka »Našega roda« v kateri sodelujejo: Arnošt Adamič z »Veliko tekmo«.

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

— ANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU. Novi Sad, 17. oktobra 1937. Dne 15. o. m. održalo je društvo »Orjeme« u Novom Sadu sastanak svoga članstva...

ISTRA SE MIJENJA

6. DJEVOJKE PJEVAJU*)

Gledam kako moj otac igra u »boćec«. Trči s jedne strane na drugu, hitar i živ, mršav i crvena lica, prosjede kose. Tako sam ga gledao i prije trideset godina, samo je onda bilo u njemu mnogo više samopouzdanja i vjere. On da je bolje vidio i ruka mu je bila mnogo sigurnija. Ipak on osjeća da se još drži, da trči za balinom on jedini sa preko šezdeset, dok su svi drugi igrači bar trideset godina mlađi od njega.

slina, smokava i badema u vrtu razliju se najedamput akorde. Neke njezne pjesme. Pjevaju djevojke. Znam kuću gdje se pjeva, to moja drugarica iz mladosti šije, i kod nje se skupljaju djevojke. Da, pamtim dobro, kad u selu nije bilo nijedne šivače mašine, sad ih ima u svakoj kući skoro. U nekoliko skokova preko zidova, drača i lazi nalazim se u tom seoskom ženskom krojačkom salonu. Luca krojačica je bila iz »bolje« seljačke kuće, sad šije svilene haljine za djevojke iz pola sela.

Kad ja prođem ispred kuće tvoje ti ćeš gledat ispod ruke svoje ti ćeš plakat dugu mladost svoju... Od pet djevojaka, jedino Luca Lucina nema ošišanu kosu. Sve ostale, i Marija i Zora i Fuma i Dela imaju ošišanu kosu i trajnu ondulaciju. Jedan mladić je također tu sa njima i Lucin sin Vice, koji pere sudje od podne. Djevojke ga nagovaraju da ode gore i navije gramofon, ali on se neka. Na kraju pristaje, ako one operu posudje mjesto njega. Mlada Luca postavlja kavu, hoće da me ugosti. Gore iz sobe zakrešti gramofon, njegov plehani glas me uznemirava, odvratni su mi i šlageri iz predgradija, koje on svira.

naest godina, ali u plesu ona vodi mladiće, koji plešu s njom, a ne oni nju. Kad je tako gledam, crvenu, nabrekli, i čvrstu, sjećam se jedne druge naše žene, neke sada već pokojne Luce, koja je nekad sa kvintalom pšenice pod jednim i kvintalom pšenice pod drugim pazuhom mogla da ode sa gumna na tavan. Takve su nekad tu bile žene, a eto i Zora je takva. Samo što se njezine misli ne okreću oko kvintala pšenice, nego oko svilenih haljina, oko mladića, koje ona kovtila oko sebe, oko nedjeljnih plesova, oko trajne ondulacije. Kad je oprala tanjure, ona je izašla na šternu i u dvije minute oprala svoju bujnu plavu kosu, koja je već po malo šarena i crvena od električnog paljenja kod frizera u Pulji.

Nagnulo se drivo orihovo na prilipo lice junakovo Sarce moje!

Vljuga se stari napjev u staroj kući kraj tandrkanja mašina i šuštanja svile. Djevojke osjećaju da je taj stari topao i nježan napjev prirodan i njihov i ulazu svo mlado osjećanje svoje u onaj mio refren: Saarec moonoinole! A ipak kao da te iste djevojke osjećaju da taj stari napjev sve manje pristaje uz novo vrijeme, uz svilu, uz nakićošene mlade radnike i mornare, uz redovnu novčanu nadnicu.

Uvija se oko mene mala Dela. Eto ona je rođena pod Italijom, kum joj je bio Talijan, dobila je i talijansko ime, koje nikako ne mogu da prevedem. Sav njezin rod je pjevao samo hrvatski, samo starinske napjeve, to su bili najbolji pjevači u selu. Ona mi prilazi: — Barba Miho, zakantajmo mi dva. Ja se nečkam i izgovaram, da ne umijem pjevati na debelo i da bi za nju trebao bolji glas od moga. U stvari

želim da pjevam s njom i ona vrlo dobro osjeća, zašto.

— Barba Miho, zakantajmo, za jeno spomenuće. Forš! nećemo nikad više skupa. Kakoliki zakantate, ja ću poј za vami. Magari uno ća nis još nikad ćula.

Luca je spremila kavu, nudila sve redom mladiće i djevojke, u stvari je spremila samo za sebe i mene. Zora je odbila kavu i iz kredenca izvadila komad kruha i sira. Dela i ja smo zapjevali. Pjevali smo dugo, i »Dvi sestrice« i »Fošku« i »Pavu« i »Pustu mladost« i »Katu« i pjesme o djevojci koja se »sardila pa ni večerala« i drugi naš stari repertoar.

— Ma su lipi bili stari kanti! Bolila me je ta njezina konstatacija o ljepoti starih pjesama izrečena u prošlom vremenu, ali sam mogao da dodam da su oni »svajk lipi«, i da će »lipi« ostati za onoga, tko ih bude umio da pjeva.

Mlada Luca je premjeravala neku novu bluzu. Ova Luca, što se diči svojom neošišanom kosom, odjevena je ukusno i sasvim lici na gradjanku, u svojoj stegnutoj bluzi i uskoj suknji. Kaže da je njezin ideal da ima bluzu kao jedna od talijanskih učiteljica u selu, bluzu što ide preko suknje, na dugmeta i steže se pozadi. Bucmasta Marija je cijelo vrijeme tiha i plete debelu šarenu čarapu za oca. Ona je jedina kojoj sam u ruci vidio pletivo. Vičlasta Fuma skače sa mjesta na mjesto i priča o svome mladiću. Ona ima dvadeset osam godina, ali to taj, on ima osamnaest. Ja joj proričem da će se na kraju udati za udovca, kad je bila tako izbirljivja.

Spušta se veće. U selu je sva življe. Vri od ljudi. Radnici se s posla vraćaju, mnogo odmorniji i svježiji nego što su bili dok su radili na svome. Toći se vino, kola novac. Odlazim od Luce, ne pružajući nikome ruku na rastanak, kao da ćemo se svakoga dana tako vidjeti. A možda je ovo bio i zadnji moj boravak u toj kući i zadnje vidjenje sa Lucom u životu. Ipak odlazim sa nekom fatalističkom vjerom, s kojom sam uvijek iz svoga sela odlazio, da ću se ova-mo opet vratiti. Toplinu osjećaja pri rastanku uljevamo u kratak pozdrav starih kršćana, koji je još toliko mlo svima seljacima svijeta: — Bog s Vami.

*) Peti feļton smo preskočili — i ako nam se nije škakalo. To tek toliko da se zna da Miho Kravac nije ni prošle sedmice spavao. — Opaska ur.